

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**«ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО»**

**ПРОГРАМА**  
**НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**«ЕКСПЕРТИЗА ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ.**  
**ОЦІНКА ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»**

**Харків**

**2013**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**«ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО»**

**ПРОГРАМА**  
**НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**«ЕКСПЕРТИЗА ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ.**  
**ОЦІНКА ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»**

(галузь знань 1801 «Специфічні категорії»,  
освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»,  
напрямок підготовки 8.18010011 «Інтелектуальна власність»)

*Затверджено вченою радою університету  
(протокол №10 від 15.06.2012 р.)*

**Харків**

**2013**

**Програма навчальної дисципліни «Експертиза об'єктів промислової власності. Оцінка прав інтелектуальної власності»** (галузь знань 1801 «Специфічні категорії», освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр», напрям підготовки 8.18010011 «Інтелектуальна власність») / уклад. : О. А. Гриценко, О. О. Чуприна. – Х. : Нац. університет «Юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого», 2013. –

У к л а д а ч і: О. А. Гриценко,  
О. О. Чуприна.

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою університету  
(протокол № \_\_\_\_ від \_\_\_\_\_)*

## ВСТУП

Дисципліна «Експертиза об'єктів промислової власності. Оцінка прав інтелектуальної власності» вивчає загальні й спеціальні економічні та правові передумови запровадження експертиз у різних сферах інтелектуальної діяльності, процес та механізм здійснення оцінки інтелектуальної власності.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування цілісної системи теоретичних, методичних та прикладних основ оцінки вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності, що дозволяє майбутньому фахівцю визначити підходи до розв'язання практичних завдань. Оцінка необхідна на всіх стадіях життєвого циклу об'єкту інтелектуальної власності: в процесі його створення, правової охорони, комерційного використання та захисту прав. Україна удосконалює законодавство про інтелектуальну власність, що дозволяє створити умови для комерційного використання різних інтелектуальних продуктів, перетворення яких на товар можливе тільки на основі визначення їх вартості.

Дисципліна «Експертиза об'єктів промислової власності. Оцінка прав інтелектуальної власності» є ланкою, що поєднує економічні дисципліни та дисципліни правового блоку, в яких розглядаються питання комерціалізації та використання об'єктів інтелектуальної власності. Навчання студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю «Інтелектуальна власність» обумовлює зв'язок навчальної дисципліни «Експертиза об'єктів промислової власності. Оцінка прав інтелектуальної власності» з курсами «Введення до інтелектуальної власності», «Економіка інтелектуальної власності», «Маркетинг та менеджмент інтелектуальної власності», «Нематеріальна економіка та управління формуванням і використанням інтелектуального капіталу», «Безпека інтелектуальної власності».

В результаті вивчення даної дисципліни студенти повинні:

**знати** підстави для проведення наукової і науково-технічної експертизи, підходи, методи правила та процедури оцінки прав на об'єкти інтелектуальної

власності, критерії визначення ефективності інвестиційних проектів, природу ризиків, що пов'язані із комерціалізацією інтелектуальної власності;

*вміти* обирати базу оцінки, проводити аналіз стану ринку та виявити специфічні ознаки об'єктів інтелектуальної власності, визначати критерії ефективності інноваційного проекту, застосовувати методи оцінки, розраховувати ставку роялті та дисконту, визначати вартість різних об'єктів інтелектуальної власності, підготувати та оформити звіт про оцінку.

## **ЗМІСТ**

### **Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ НАУКОВОЇ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА ОЦІНКИ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

#### **1. Наукова і науково-технічна експертиза**

Поняття, форми й види наукової і науково-технічної експертизи. Державне управління у сфері наукової і науково-технічної експертизи.

Суб'єкти та об'єкти наукової і науково-технічної експертизи. Підстави для проведення наукової і науково-технічної експертизи. Відповідальність за порушення законодавства у сфері наукової і науково-технічної експертизи. Функції патентного повіреного по експертизі об'єктів інтелектуальної власності.

#### **2. Сутність та структура нематеріальних активів**

Ознаки та характеристика об'єктів нематеріальних активів. Поняття та сутність інтелектуальної власності. Інтелектуальна власність як актив підприємства. Визначення властивостей об'єктів промислової власності, об'єктів авторського права і суміжних прав.

Суб'єкти прав на інтелектуальну власність. Суб'єкти правовідносин в сфері інтелектуальної власності.

Система правової охорони інтелектуальної власності. Законодавчо-нормативні акти про оцінку інтелектуальної власності. Основні напрями застосування оцінки інтелектуальної власності.

### **3. Основні засади оцінки об'єктів інтелектуальної власності**

Основні положення Національних стандартів № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» та № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності». Ідентифікація майнових прав інтелектуальної власності: патент, авторське свідоцтво на винахід, свідоцтво на торгівельні марки (знаки для товарів і послуг), компонування (топографії) інтегральних мікросхем; договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності; договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; ліцензійний договір; договір комерційної концесії; договір про трансфер технологій; інші договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; виписка з відповідних державних реєстрів.

База та мета оцінки, умови використання її результатів. Методичні підходи визначення вартості та основні принципи оцінки. Підходи та методи оцінки. Оціночні процедури та їх послідовність. Критерії класифікації об'єктів оцінки.

Поняття авторської винагороди, бази роялті, залишкового строку корисного використання об'єкта права інтелектуальної власності, комбінованого платежу, контрафактної продукції, ліцензійної продукції, ліцензійного платежу, паушального платежу, роялті ставки роялті, строку корисного використання об'єкта права інтелектуальної, фактичного строку корисного використання об'єкта права.

## **Розділ II. ОЦІНКА ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

### **4. Методологія оцінки об'єктів інтелектуальної власності**

Методологія оцінки як логіка відтворення вартості об'єктів. Форми та види вартості. Ринкова та неринкова, інвестиційна вартість, ліквідна вартість.

Витратний підхід до визначення вартості об'єктів інтелектуальної вартості та умови його застосування. Інформація, необхідна для застосування витратного підходу. Методи оцінки на основі витратного підходу (вартість заміщення та вартість відтворення).

Дохідний підхід до визначення вартості об'єктів інтелектуальної вартості та умови його використання. Методи оцінки на основі дохідного підходу: пряма капіталізація, дисконтування. Розрахунок ставки дисконтування.

Порівняльний підхід до визначення вартості та умови його застосування. Підбір об'єктів-аналогів, їх коректування.

### **5. Оцінка товарного знака**

Особливості товарного знаку, торгової марки, фірмового найменування. Визначення умов виникнення відмінної ознаки товару. Аналіз повного циклу виробництва та реалізації товару. Визначення впливу та значення відмінної ознаки на розмір прибутку компанії та реалізацію послуг.

Оціночна експертиза товарного знаку при його продажу або бізнесу, на основі якого він виникає; переоцінка активів компанії; внесок в установчий капітал. Оцінка при переході прав використання торгової марки по договору франчайзингу. Особливості оцінки при визначенні розміру збитків, що виникають при незаконному використанні торгової марки.

### **6. Оцінка вартості ділової репутації фірми (гудвілу)**

Поняття гудвілу, або ділової репутації. Визначення умов виникнення гудвілу компанії. Ідентифікація активів компанії, що породжують гудвіл. Поняття бренду та умови його виникнення. Визначення сукупності елементів бізнесу та персональних якостей робітників. Економічно-правові засади виникнення вартості гудвілу.

Основні методичні підходи до оцінки вартості гудвілу. Метод надлишкового прибутку. Визначення капіталізованої вартості та її розбіжності з балансовою вартістю.

### **Розділ III. МЕТОДИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ПРОДУКТІВ**

#### **7. Методика оцінки вартості інновацій компанії**

Різноманітність інновацій фірми (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки, програми для ЕОМ, бази даних, «ноу-хау», результати НДДКР тощо). Форми появи інновацій на підприємстві. Форми практичного використання інновацій.

Вибір підходів до оцінки вартості інновацій. Збір даних про форми інновацій, їх експертиза. Обґрунтування застосування витратного, прибуткового та ринкового підходу.

Використання методів витратного підходу: метод первісних витрат, метод вартості заміщення та метод вартості відтворення.

Використання прибуткового підходу на основі застосування методу прямої капіталізації, дисконтування чистих грошових потоків та методу звільнення від роялті.

Проведення оцінки на засадах ринкового підходу. Збір та аналіз правових, фінансових, технічних та інших даних про об'єкт, що оцінюється. Аналіз основних форм використання оцінюваного об'єкта та можливих варіантів його використання. Збір та аналіз інформації про угоди з об'єктами-



аналогами, що мали місце на ринку можливої реалізації в минулому, та умови таких угод.

Визначення ціни ліцензії. Аналітична методика, експериментальна методика.

Процедура та оформлення та оформлення результатів оцінки. Узгодження остаточної вартості інновацій.

## **8. Практичні засади підготовки звіту про оцінку інтелектуальної власності**

Зміст та структура звіту про оцінку. Вступ та загальні положення про об'єкт та процес оцінки. Процедура проведення оцінки. Вихідні дані, документи та інша інформація, що використовується при підготовці звіту. Перелік обмежень щодо застосування результатів оцінки. Ідентифікація об'єкту оцінки. Історія розвитку компанії. Структура підприємства. Обсяги реалізації продукції. Конкуренти компанії та їх вплив на господарську діяльність. Характеристика майна підприємства. Аналіз фінансового стану підприємства.

Висновки щодо аналізу існуючого використання та найбільш ефективного використання об'єкта оцінки.

Макроекономічний аналіз та прогнози сфери діяльності компанії. Аналіз і прогноз розвитку світової економіки. Аналіз і прогноз розвитку національної економіки.

Основні поняття і визначення, які використовуються в звіті. Принципи оцінки.

Розрахунок вартості об'єкту оцінки. Обґрунтування підходів до визначення вартості об'єкту. Розрахунок вартості в рамках обраних підходів. підходу.

Обґрунтування бази роялті. Прогнозування обсягу продажу продукції, по якому плануються виплати роялті. Обґрунтування економічного строку служби об'єкту оцінки та періоду прогнозування. Розрахунок прогнозних виплат у вигляді роялті. Розрахунок ставки дисконту.

Розрахунок вартості майнових прав інтелектуальної власності на знак для товарів та послуг з застосуванням існуючих підходів.

Інтерпретація результатів, що отримані в результаті оцінки.

Додатки, що використовувалися при проведенні оціночних процедур.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3792-12>.

Закон України «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.1993 р. № 3322-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3322-12>.

Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993 р. № 3687-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3687-12>.

Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» Закон від 16.06.1999 р. № 752-ХІV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=752-14>.

Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» від 21.04.1993 р. № 3116-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3116-12>.

Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 р. № 2658-ІІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2658-14>.

Методика оцінки майнових прав інтелектуальної власності, затверджена Наказом Фонду державного майна України від 25.06.2008 р. № 740 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0726-08>.

Національний стандарт № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2003 р. № 1440 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1440-2003-%EF>.

Національний стандарт № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 р. № 1185 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1185-2007-%EF>.

Базилевич, В. Д. Інтелектуальна власність [Текст] : підруч. / В. Д. Базилевич. – К. : Знання, 2006. – 431 с.

Валдайцев, С. В. Оценка бизнеса [Текст] : учеб. / С. В. Валдайцев. – М. : Проспект, 2008. – 565 с.

Валдайцев, С. В. Оценка интеллектуальной собственности [Текст] : учеб. / С. В. Валдайцев. – М. : Экономика, 2010 – 470 с.

Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика [Текст] : наук.-практ. вид. : У 4 т. – К. : Вид. Дім "Ін Юре", 1999.

Капіца, Ю. М. Рекомендації з оцінки вартості інтелектуальної власності [Текст] / Ю. М. Капіца, І. А. Мальчевський, Л. Ю. Федченко, Н. І. Аралова. – К. : НАН України; Центр інтелектуальної власності та передачі технологій, 2001. – 40 с.

Основы оценки стоимости имущества [Текст] : учеб. / М. А. Федотова и др. / под ред. М. А. Федотовой, Т. В. Тазихиной. – М. : КноРус, 2011. – 271 с.

Оцінка нерухомого й рухомого майна та об'єктів інтелектуальної власності: нормат.-прав. акти та роз'яснення [Текст] : / під. заг. ред. М. С. Головатюка . – К. : Паливода А. В., 2008. – 464 с.

Оцінка прав на об'єкти інтелектуальної власності [Текст] : тематична збірка / П. М. Цибульов, Г. Н. Сердюк, С. М. Болелій. – К. : Інститут інтелектуальної власності і права, 2004. – 282 с.

Петрова, І. А. Загальні засади судово-товарознавчої оцінки майна (товарів) та об'єктів інтелектуальної власності в Україні [Текст] : моногр. / І. А.

Петрова, В. В. Яременко, О. В. Загуменна. – Х. : ХНУВС, 2010. – 224 с.

Цибульов, П. М. Економіка інтелектуальної власності [Текст] : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / П. М. Цибульов, П. В. Солошенко, Л. Ю. Цибульська. – Маріуполь : Рената, 2010. – 147 с.

Цибульов, П. М. Основи інтелектуальної власності [Текст] : навч. посібн. / П. М. Цибульов. – К. : Інститут інтелектуальної власності, 2003. – 172 с.